

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA

— Prva slovenska založba —

CELJE – LJUBLJANA

JOHN STEINBECK: KRATKO KRALJEVANJE PIPINA ČETRTEGA

Odlomek iz knjige

Dogajanje na Francoskem v letu 19— si zasluži, da si ga ogledamo pobliže, in to ne zaradi njegove enkratnosti, pač pa zaradi njegove neizbežnosti. Če človek namreč preučuje zgodovino, to sicer še ne pomeni, da zna zato že prerokovati prihodnost, lahko pa da se mu pri tem začne kazati najverjetnejši potek prihodnjih dogodkov.

V Franciji se je rado dogajalo in se še dogaja, da vlada pade zaradi neizglasovane zaupnice. To, čemur v drugih državah pravijo »nestabilnost«, se pravi neustaljenost, v Franciji pomeni nekakšno stabilnost, ustaljeno prakso. Že lord Cotten je rekel, da so »v Franciji anarhičnost pretanili do te stopnje, da meji že na nazadnjaštvo«, nekje drugje pa: »Francozu stabilnost pomeni neznosno tiranijo«. Na žalost je iz čustvenih razlogov le malo ljudi zmožnih razumeti lorda Cottna.

O nedavni francoski krizi in ponovni krizi so napisali že na milijone strankarsko obarvanih in čustveno razvnetih besed. Treba je le slediti poteku dogodkov z neprizadetim in nepristranskim očesom zgodovinarja.

Komentatorji dopuščajo možnost, da je gospod Rumorgue, ko je dvanajstega februarja 19— končno dobil priložnost, da je zahteval razrešitev vprašanja monaške kneževine, že vnaprej vedel, kakšen bo izid glasovanja. V krogu bližnjih sodelavcev je namreč nemalo ljudi dobilo vtis, da komaj čaka na iztek premierskega mandata. Gospod Rumorgue, titularni vodja prakomunistične stranke, ki se po nenapisanem pravilu drži linije dve stopinji desno od politične sredine, je namreč strokovnjak za psihobotaniko. Že ko je sprejemal premierski sedež, je le začasno in z obotavljanjem odložil poizkuse, ki jih je pred tem vrsto let opravljal v svoji drevesnici v Juan les Pins v zvezi s tem, koliko rastline čutijo bolečino. Sicer je verjetno le malo ljudi, ki se izrecno ne ukvarjajo s to stroko, že slišalo za separat profesorja Rumorgua z naslovom Tendence in simptomi histerije pri rdeči detelji, v katerem so natisnili njegovo predavanje z Akademije za hortikulturo. Vendar si je profesor Rumorgue spri-

čo akademske zmage nad svojimi kritiki, med katerimi so šli nekateri celo tako daleč, da so ga razglasili za še bolj norega od njegove detelje, nedvomno dvakratno pomišljal sprejeti že vodilni položaj v svoji stranki, kaj šele francoski premierski stolček. Prakomunistom nenaklonjeni časniki Z vojno do miru je gospoda Rumorgua verjetno popolnoma korektno navajal, češ da se je z belo deteljo, pa naj ima ta še toliko pomanjkljivosti, čustveno veliko lažje ukvarjati kakor pa z izvoljenimi predstavniki francoskega ljudstva.

In sicer je vlada premierja Rumorgua neslavno propadla zaradi vprašanja, ki je bilo sicer zanimivo, nikakor pa ni bilo državnega pomena. Splošno sprejeto mnenje je, da če se ne bi zastavilo vprašanje Monaka, bi se namesto njega pojavila kakšna druga težava. Gospod Rumorgue se je častno izmotal iz te godlje in se mirno posvetil pisanju svoje prihodnje knjige o »Podedovani shizofreniji pri stročnicah« o skupini Mendlovih podzakonov.

Kakor koli je že bilo, je v Franciji nastopilo brezvladje. Kot je najbrž še znano, se krščanski ateisti na poziv predsednika Sonneta, češ da naj sestavijo novo vlado, niso mogli zediniti niti znotraj lastnih vrst. Tudi socialistom ni uspelo zbrati zadostne podpore. Krščanski komunisti niti ob podpori lige davčnih neplačevalcev niso uspeli zbrati dovolj glasov. Šele takrat je gospod Sonnet v Elizejski palači sklical zgodovinsko sejo voditeljev vseh strank.

Na tem mestu bi se spodobilo po vrsti naštet vse takrat udeležene stranke, saj jih je od takrat kar nekaj izginilo s političnega prizorišča in so jih zamenjale druge. V nadaljevanju zato navajamo skupine, ki so se odzvale predsednikovemu pozivu, in sicer ne po njihovi vplivnosti, ampak zgolj glede na njihovo razmerje do sredine. V Elizejski palači so se tako zbrali:

konservativni radikalci,
radikalni konservativci,
rojalisti,
desni sredinci,
levi sredinci,
krščanski ateisti,
krščanski kristjani,
krščanski komunisti,
prakomunisti,
novokomunisti,
socialisti,
in
komunisti.

Komunisti pa so se naprej delili na:

staliniste,
trockiste,
hruščovovce in
bulganinovce.

Boj je besnel tri dni. Strankarski voditelji so prespali kar na brokatnih kavčih velike plesne dvorane in se krepčali s kruhom, sirom ter alžirskim vinom, s čimer jim je pač postregel gospod le Président. Zbor je bil en sam vrvež in direndaj. Elizejska plesna dvorana ni oblečena v ogledala samo po stenah, ampak tudi po stropu, tako da je to ustvarjalo vtis, da v dvorani ni le dvainštirideset, ampak dobesedno na tisoče strankarskih šefov. Vsaka žugajoča pest se je popetdeseterila, odmev, ki je odzvanjal od gladkih zrcalnih površin, pa je vsak glas pomnožil, kakor da bi se oglašala množica ljudi. Gospod Rumorgue, strmoglavljeni minister in voditelj prakomunistov, je sejo zapustil in se vrnil v Juan les Pins, potem ko je od gospe Rumorguove prejel brzojavko, v kateri mu je sporočala, da je poljsko-kitajska svinja, ki so ji nadeli ime Strahoperka, končno povrgla.

Po sedmih dneh niso na seji še ničesar dosejali. Predsednik Sonnet je predstavnikom strank dal na razpolago elizejsko kopalnico, ni pa hotel prati njihovega perila.

Kako brezizhoden se je zdel takratni politični položaj, se je nazadnje začelo odsliskavati tudi v pariškem tisku. Humoristični občasnik Aligator je denimo predlagal, naj glede na to, da odkar so vodje strank izločili iz obtoka, države še ni zajela kriza, to stanje prevedejo kar v trajno.

Nemalokrat se dogaja, da se velike, zgodovinske odločitve porodijo iz malenkostnih, celo nepomembnih vzrokov. Sredi drugega tedna so tako voditelji večjih političnih strank, ki že zdavnaj niso več vpili, ampak samo še hripali in hropili, na lepem ugotovili, da so ostali docela brez glasu.

Takrat je besedo prevzela strnjena fronta voditeljev rojalistične stranke. Ker pač niso gojili upov, da jih bo kdo vključil v kakršno si že bodi vlado, se dotlej niso priglašali k besedi in so bili zato vsi še vedno klenega glasu. Po burnem osem dnevnem sestankovanju je mirni nastop rojalistov deloval skoraj tako, kakor da bi mednje treščila bomba.

Na govorniški oder je stopil grof Terrefranquovski in ne oziraje se na strastni, a komaj slišni govor gospoda Trifleta, radikalnega konservativca, prevzel besedo.

Gospod grof je jasno in glasno oznanil, da se je rojalistična skupina združila v enotno fronto. Čeprav je bil po lastnih besedah vedno in povsod predvsem zvest privrženec merovinške linije, iz katere je tudi potekal njegov plemiški naslov, je sam pristal na to, da se združi z Burboni, in to ne iz nespoštovanja ali premajhne ljubezni do lastnega izročila, ampak preprosto zato, ker Merovingi niso mogli predložiti princa s čistim in neposrednim poreklom. Zato je navzočim predstavil vojvodo Troisfrontskega, ki je s svojim predlogom užival podporo ne le vseh drugih rojalističnih strank, pač pa tudi podporo celotnega francoskega plemstva in razumništva. Zdaj je na oder stopil vojvoda Troisfrontski, ki mu je bilo v normalnih okoliščinah javno nastopanje prihranjeno zaradi volčjega žrela, prirojene napake, ki je bila že vrsto rodov poglavitna značilnost njegove družine. Tokrat ga niso vsi le slišali, ampak celo razumeli.

Francija, je dejal, stoji na razpotju. Pod razcefrano zastavo neumitih, požrtnih zarobljencev je ta nekoč sloveča svetovna voditeljica zdrsnila na raven zagrenjene, sprte, tretjerazredne sile, podrepne provincialke, ki na eni strani — ali točneje na eni nogi — liže škornje Angliji in Združenim državam Amerike, na drugi strani pa komisarske škornje, pa še to brez uspeha.

Gospod vojvoda je bil tako presenečen, da je vse to zmogel povedati, da je kar sédel in so ga morali opomniti, da še ni povedal bistvenega. Po tem opomnjenju pa je zopet blagovolil vstati. Predlagal je, lahko bi celo rekli, velel je, da naj se obnovi monarhija, tako da bo Francija kakor ptič feniks ponovno vstala iz pepela republike in zasijala čez ves svet. Govor je končal v solzah in nemudoma odšel iz dvorane, potem pa se pred vhodom v palačo republikanski gardi razjokal: »Ni mi uspelo! Pogorel sem!« Čeprav mu je v resnici, kot to vsi dobro vemo, več kot uspelo.

Poziv vojvode Troisfrontskega je strankarske voditelje tako osu-pnil, da so ostali brez besed. Otrpnili so, kakor da bi vsi po vrsti zledeneli. Le prav počasi se je zaslišal šepet posamičnih posvetovanj. Strankarski voditelji so se zbirali v gručah in gručicah, se potihoma menili in skrivaj pogledovali čez ramo.

Gospod Deuxcloches, takratni voditelj komunističnega bloka, čeprav po partijski funkciji zaseda zgolj neugledno mesto svetovalca

za kulturo, je menda prvi dojel tudi bolj skrite, a daljnosežne posledice predloga vojvode Troisfrontskega.

Na zahtevo gospoda Deuxclochesa je komunistična skupina zapustila plesno dvorano in se vnovič sestala v predsednikovi kopalnici. Tu pa so zaradi protokolarnega vprašanja obtičali na mrtvi točki. Na voljo sta bila dva sedeža in navzoča sta bila dva visoka funkcionarja. Partijski sekretar je bil sicer gospod Douxpied, vendar je po splošnem mnenju dejansko oblast v svojih rokah držal svetovalec za kulturo Deuxcloches. Zaradi tega je nastalo vprašanje, kaj ima prednost, straniščna školjka ali bide. Zasedanje bi se bilo med tehtanjem za in proti utegnilo zavleči v nedogled, če ne bi razkola, ki je zazijal v njihovih vrstah, zanosno pokrpal gospod Gustave Harmonie. Komunistična partija je sicer komunistična partija, je dokazoval, ampak Francija, je nadaljeval, Francija je pa Francija. Gospod Deuxcloches se je živčno pogladil po bradi in sprejel zgodovinsko odločitev: odločil se je za bide. Zaradi morebitnih posledičnih revizionističnih teženj pa je poudaril, da navidezni odklon velja samo za lokalne razmere. Nemški partiji, je še dejal, se bo morda zdelo potrebno, da zavzame nasprotno stališče, oziroma sedišče. Navzoči so njegovo odločitev pozdravili s spontanim ploskanjem, in to ga je opogumilo, da je nadaljeval.

Logično je sklepal takole. Naravna naloga komunistične partije je revolucija, je začel. Vsaka sprememba, zaradi katere bi bilo mogoče revolucijo izpeljati prej in hitreje, je bila nedvomno voda na mlin partije. V francoski politiki je zavladala popolna anarhija. Anarhiji pa se je zelo težko upirati, saj je za kmečko pamet, nepoučeno o zakonih dialektike, revolucija isto kot anarhija. Nepoučenim se bo zdelo nesmiselno zamenjati anarhijo z anarhijo. Po drugi strani, je izpeljeval misel naprej, pa je zgodovinsko preverljivo monarhija naravni magnet za revolucijo. Potemtakem bi ponovna uvedba francoske monarhije komunistom samo koristila. Pomenila bi jim izvrstno odskočno desko, ki bi revolucijo kvečjemu še pospešila.